Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 1.10.2024 www.osw.waw.pl

Wuhłedar w rękach Rosjan. 950. dzień wojny

Jakub Ber, Piotr Żochowski, Jacek Tarociński

Sytuacja na froncie

1 października rosyjska piechota zajęła większą część Wuhłedaru, w tym siedzibę lokalnych władz. W ostatnich dniach września najeźdźcy systematycznie wypierali Ukraińców z pozycji położonych na wschód i zachód od miasta, co pozwoliło na wzięcie pod kontrolę ogniową dróg wyjazdowych i ułatwiło szturm na obszary zabudowane. Nie wiadomo, jak wysokie są straty obu stron i czy agresorowi udało się odciąć część zgrupowania przeciwnika. Walki o Wuhłedar trwają ze zmiennym natężeniem od marca 2022 r., tj. od momentu zatrzymania rosyjskiej ofensywy na linii pobliskiej rzeki Kaszłahacz. Najeźdźcy dwukrotnie podejmowali zmasowane próby zdobycia miejscowości (w listopadzie 2022 r. i w styczniu–lutym 2023 r.). Zakończyły się one bardzo dużymi stratami w ludziach i sprzęcie pancernym. Sytuację udało im się zmienić dopiero w 2024 r., kiedy w ciągu kilku miesięcy wyparli Ukraińców z pozycji zajmowanych na wschód od miasta.

Wuhłedar, położony na dominującym nad bezleśną okolicą wzniesieniu, stanowił bardzo dogodny punkt oporu. Bloki mieszkalne dawały przy tym dobre schronienie przed rosyjskimi pociskami artyleryjskimi i bombami lotniczymi. **Dalsza spoistość obrony ukraińskiej w tej części Donbasu zależy w dużym stopniu od stanu fortyfikacji.** Kolejny cel agresora w rejonie to Kurachowe (ok. 20 km na północ od Wuhłedaru). Zapewne najeźdźcy będą je chcieli oskrzydlić od północy i południowego zachodu.

Na pozostałych odcinkach frontu nie doszło do istotnych zmian w położeniu stron. Ciężkie walki trwają głównie w Donbasie, a także – punktowo – na pograniczu obwodów ługańskiego i charkowskiego oraz w obwodzie kurskim. Postępy Rosjan na głównym kierunku uderzenia w obwodzie donieckim, tj. w rejonie Pokrowska, Myrnohradu i Sełydowego, zostały zredukowane do minimum. 26 września najeźdźcy podjęli próbę przełamania obrony przeciwnika w okolicach wsi Kruhlakiwka i Kolisnykiwka (ok. 20 km na południe od Kupiańska w obwodzie charkowskim) w celu rozbicia jego ugrupowania na dwie części i osiągnięcia rzeki Oskoł. Atak grup zmechanizowanych liczących w sumie ok. 50 czołgów, bojowych wozów piechoty i transporterów opancerzonych odparto głównie za pomocą dronów uderzeniowych.

Rosyjskie ataki powietrzne

W ciągu ubiegłego tygodnia agresor codziennie atakował Ukrainę z użyciem dronów Shahed 131/136. Od nocy z 24 na 25 września do 1 października rano w jej przestrzeń powietrzną wleciało co najmniej 345 bezzałogowców tego typu, z których 298 miało zostać zestrzelonych przez obronę powietrzną. Część pozostałych została zagłuszona środkami walki radioelektronicznej i zeszła z kursu, rozbijając się w niewiadomych miejscach lub wlatując w przestrzeń powietrzną Rosji i Rumunii. W świetle danych ukraińskiego Dowództwa Sił Powietrznych skuteczność uderzeń z użyciem dronów Shahed 131/136 w ubiegłym tygodniu wyniosła poniżej 10%. 28 września Rosjanie zaatakowali nimi szpital w Sumach, uszkadzając część budynków i zabijając co najmniej dziesięć osób. To kolejne uderzenie na cywilny obiekt ochrony zdrowia spełniające kryteria zbrodni wojennej. Dzień wcześniej w wyniku ataku bezzałogowców na port Izmaił nad Dunajem zginęło troje cywilów. Poza tym rosyjskim dronom udało się zniszczyć lub poważnie uszkodzić obiekty infrastruktury energetycznej m.in. w obwodach iwanofrankiwskim i mikołajowskim.

Wrzesień 2024 r. stał się pierwszym miesiącem, w trakcie którego najeźdźcy codziennie stosowali „szahedy". Według oficjalnych komunikatów w ukraińską przestrzeń powietrzną wleciało ich 1339, z czego 1107 (83%) zestrzelono, a niektóre z pozostałych zagłuszono środkami walki radioelektronicznej.

Obok zmasowanych ataków bezzałogowców Rosjanie punktowo używali pocisków manewrujących i balistycznych, średnio po kilka sztuk dziennie. Część z nich trafiła w cele, m.in. 27 września zniszczony został jeden z budynków biurowych policji w Krzywym Rogu, w wyniku czego zginęły cztery osoby. 26 i 27 września w kierunku środkowej Ukrainy wystrzelono rakiety Kindżał, przy czym brakuje informacji o ich liczbie i trafieniach; sądząc po lakoniczności oficjalnych komunikatów Kijowa, celem były zapewne obiekty wojskowe.

Rosyjskie operacje przeciwko Ukrainie

25 września ukraińska Państwowa Służba Łączności Specjalnej i Ochrony Informacji opublikowała *raport „Rosyjskie operacje cybernetyczne"*. Podano w nim, że w 2022 r. wróg skupiał się na operacjach niszczenia krytycznej infrastruktury informatycznej oraz na zdobywaniu baz danych. W 2023 r. strategia objęła uzyskiwanie informacji na temat skuteczności ataków powietrznych. Ukraińscy analitycy wskazują, że **w 2024 r. nastąpiło zwiększenie intensywności ataków na sieć informatyczną bezpośrednio związaną z prowadzeniem działań militarnych** i na dostawców usług zapewniających cyfrową odporność sił zbrojnych.

Zachodnie wsparcie dla Ukrainy

25 września **USA ogłosiły kolejny, wart 375 mln dolarów, pakiet militarnego wsparcia Ukrainy** w ramach specjalnych uprawnień prezydenta (PDA). Z zasobów Departamentu Obrony przekazana zostanie amunicja powietrze–ziemia, w tym bomby precyzyjne JDAM i zasobniki szybujące JSOW, pociski do wyrzutni systemu HIMARS, amunicja artyleryjska 155 mm i 105 mm, przeciwpancerne pociski kierowane TOW i Javelin, granatniki AT-4, 150 samochodów opancerzonych M1117, dziewięć mostów czołgowych i dziesięć rzecznych łodzi patrolowych.

Kolejnego dnia podczas wizyty prezydenta Wołodymyra Zełenskiego w Białym Domu Stany Zjednoczone zadeklarowały uruchomienie **pakietu wsparcia wojskowego o łącznej wartości ok. 8 mld dolarów**, z czego 5,55 mld dolarów to środki w ramach PDA. Joe Biden przekazał uprawnienie do wykorzystania tych funduszy sekretarzowi stanu Antony'emu Blinkenowi. Prezydent oznajmił ponadto, że USA przeszkoli dodatkowych 18 ukraińskich pilotów na samoloty F-16 oraz przekaże Kijowowi jeszcze jedną baterię systemu Patriot.

Następne 2,4 mld dolarów pochodzi z Inicjatywy Wsparcia Bezpieczeństwa Ukrainy (USAI) i jest przeznaczone na zakup uzbrojenia i sprzętu wojskowego w amerykańskim przemyśle zbrojeniowym. Departament Obrony wyda je m.in. na amunicję do ukraińskich systemów obrony powietrznej (głównie pociski PAC-3 i AMRAAM), amunicję powietrze–ziemia, bezzałogowe systemy latające i komponenty wspierające ich ukraińską produkcję oraz sprzęt do zwalczania bezzałogowców (o wizycie Zełenskiego w Stanach Zjednoczonych zob. *Zełenski w USA: dyplomatyczna porażka zamiast „planu zwycięstwa"*).

25 września francuska prasa poinformowała, że **Paryż planuje przekazać Kijowowi pierwsze myśliwce Mirage 2000-5F do końca roku**. Co więcej, same samoloty mają wcześniej przejść modernizację. Ma ona polegać na dostosowaniu ich do przenoszenia jednego pocisku manewrującego SCALP-EG/Storm Shadow lub jednego pocisku przeciwokrętowego – używane przez francuskie siły powietrzne i kosmiczne maszyny Mirage 2000-5F są aktualnie zdolne tylko do zwalczania celów powietrznych.

29 września Dania i Ukraina podpisały szereg umów o dalszej współpracy w zakresie zamówień obronnych dla ukraińskich sił zbrojnych z ukraińskiego przemysłu obronnego (szczegółów nie ujawniono). Łączna wartość porozumień wynosi 4,2 mld koron duńskich (ok. 560 mln euro), z czego 1,2 mld koron (ok. 170 mln euro) pochodzi z budżetu Danii, a 2,9 mld (ok. 390 mln euro) – z odsetek od zamrożonych rosyjskich aktywów zarządzanych przez Kopenhagę w imieniu UE. Tego samego dnia w celu wzmocnienia strategicznej współpracy pomiędzy oboma krajami w dziedzinie przemysłu obronnego oraz wsparcia duńskich firm na Ukrainie w ambasadzie Danii w Kijowie powołano centrum przemysłu zbrojeniowego.

Potencjał militarny Ukrainy

26 września członek Komisji Bezpieczeństwa Narodowego, Obrony i Wywiadu Rady Najwyższej Ukrainy Fedir Wenisławski potwierdził, że spośród mężczyzn, którzy przekroczyli 50. rok życia, mobilizacji będą podlegać jedynie ci, którzy posiadają deficytowe specjalizacje wojskowe. Oświadczył, że jednostki wojskowe odmawiają przyjmowania starszych wiekiem poborowych niemogących podołać służbie na froncie.

1 października minister obrony Ukrainy Rustem Umierow zapowiedział dymisję czterech ze swoich ośmiu zastępców, odpowiedzialnych m.in. za logistykę i kwestie finansowe. Powodem roszad ma być konieczność „dokończenia procesu oczyszczenia systemu zakupów dla armii w ścisłej współpracy z organami ścigania i organami antykorupcyjnymi".

Najważniejsza zmiana organizacyjna polega na przejęciu przez resort obrony kontroli nad przedsiębiorstwem Spectecheksport, zajmującym się eksportem i importem uzbrojenia. Dotychczas znajdowało się ono pod nadzorem wywiadu wojskowego. Zmiana wskazuje na

słabnącą pozycję szefa tego ostatniego – Kyryła Budanowa. Nasilają się spekulacje medialne o możliwości jego dymisji, zwłaszcza po tym, jak pod koniec września minister obrony odwołał bez podania przyczyny jego dwóch zastępców. Decyzje Umierowa były najprawdopodobniej zainicjowane przez Biuro Prezydenta i stanowią reakcję na spory w kierownictwie resortu o zarządzanie kwestiami finansowymi, w tym zakupami uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Dzień wcześniej Zełenski „omówił" z Umierowem plany wdrożenia zmian w sposobie działania instytucji związanych z systemem obronnym państwa.

Potencjał militarny Rosji

30 września Władimir Putin podpisał dekret o jesiennym poborze do wojska. Proces ten ma trwać od 1 października do 31 grudnia, a do służby ma zostać wcielonych 133 tys. osób w wieku od 18 do 30 lat, posiadających rosyjskie obywatelstwo. Czas służby nie uległ zmianie i będzie wynosił 12 miesięcy. Tamtejszy resort obrony zapewnił, że poborowi nie będą brać udziału w działaniach bojowych na Ukrainie.

Wojna a sytuacja wewnętrzna na Ukrainie

30 września ukraiński resort sprawiedliwości zapewnił, że obywatele, którzy pod przymusem otrzymali rosyjskie paszporty na terytoriach okupowanych, nie zostaną pociągnięci do odpowiedzialności. Podkreślono, że przymusowa paszportyzacja jest nielegalna i nie jest uznawana na Ukrainie ani na świecie, ponieważ stoi w sprzeczności z zasadami i normami prawa międzynarodowego, w tym konwencją genewską w części dotyczącej ochrony osób cywilnych w czasie wojny.

